

Чемерис Д. Д., ад'юнкт докторантури та аспірантури Національної академії внутрішніх справ

УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ МОВНИХ ВИМОГ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РОЗШУКОВУ РОБОТУ ПОЛІЦІЇ

У роботі Національної поліції України для забезпечення ділового спілкування та документообігу використовуються різні термінологічні системи. Терміни застосовуються переважно із законів, підзаконних нормативно-правових актів та відомчих наказів, що регулюють відповідні правовідносини. На думку автора, деякі терміни потребують більш чіткого тлумачення на законодавчому рівні, тому що неоднозначне їх вживання в лексиці призводить не тільки до мовних помилок, а й до спотворення змісту.

Як стверджує С. Я. Ярема, масиви вітчизняної термінології базуються на таких видах лексики: загальнонародній, а часто й на вузькодіалектичній лексиці, утвореній до 1933 року, та на уніфікованій з російською термінологією зі взятими з неї словами і кальками, утвореними після 1933 року. Саме перший масив і становить те необхідне джерело, з якого потрібно черпати інформацію, але критично, тому що деякі слова можуть звучати незвично в наш час [4, с. 6]. Тому, зважаючи на реалії сьогодення, найрозумніше було б змінювати терміни тоді, коли існує краще і більш зручне загальноприйнятне слово, яке б задовольняло мовні вимоги. Це, насамперед, узгодженість зі світовою практикою, гармонійне входження в термінологічну систему, точність, відповідність позначеному поняттю, повнота тощо [2, с. 28].

Наприклад, у деяких нормативно-правових актах, що регулюють розшукову роботу поліції, вживаються такі словосполучення: «безвісно зникла особа», «безвісти зникла особа», «безвісти пропавша особа», «зникла людина» тощо. Це потребує чіткого законодавчого визначення зазначеного поняття одним терміном, що унеможливить допущення мовних помилок і неоднозначне тлумачення в юридичній практиці.

Так, у статті 43 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 і пункті 1 статті 6 Закону України «Про оперативну діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII, вживається термін

«безвісно відсутня особа». Задля чіткого визначення цих понять, пропонуємо звернутися до тлумачних словників. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови, слово *безвісний*, (-а, е), означає нікому не віданий, не знаний. Лексична одиниця *безвісно* є прислівником до *безвісний*. *Безвісти*, – це прислівник, що означає невідомо де, невідомо куди, безслідно [1, с. 40].

А в Новому тлумачному словнику української мови визначення представлені із прикладами вживання понять в українській літературі – єдиній формі української наукової мови. Отже, слово *безвісний*, (-а, е), означає нікому не віданий, не знаний: *І піде між людьми розладдя, ворожнечі. Чи варт вона, безвісна Приська з своєю безвісною нуждою тії спірки? (Панас Мирний)*. Слово *безвісти*, тлумачиться як невідомо де. *Збігли сарни прудконогі, олень безвісти пропав (Яків Щоголів). Каменотеси поховалися на льохах, по горищах, деякі позабігали безвісти (Степан Васильченко) [4, с. 76]*.

Продовжуючи аналіз нормативно-правових актів, слід звернути увагу на поняття, ужите в пункті 7, статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-19, а саме: «особи, що пропали безвісти». Слова «пропали безвісти», як говорять, «живцем узяті» із російської мови.

Також не можна залишити без уваги Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо запобігання зникненню людей, удосконалення взаємодії органів виконавчої влади у їх розшуку». В усіх пунктах зазначеного закону застосовується словосполучення «розшук зниклих людей», що не узгоджується з термінами, уживаними в раніше прийнятих законах, та порушує мовну вимогу щодо однозначності.

Чи не подібне прослідковується у відомчих наказах та інших організаційно-розпорядчих документах Національної поліції України. Наприклад, у пункті 9.4.2 Наказу МВС України № 700 від 14.08.2012, яким затверджена «Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами і підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень», вжито термінологічні сполуки «безвісне зникнення дитини» та «безвісне зникнення дорослої особи». А в частині 2 пункту 6 Наказу МВС України № 650 від 28.07.2017 «Інструкція з

організації діяльності дільничних інспекторів поліції», зазначено словосполучення «особи, які пропали без вісти».

Тому щодо розглянутої вище категорії розшукуваних осіб, пропонуємо законодавчо закріпити термін «безвісно зникла особа», що забезпечить термінологічну уніфікованість зазначеної лексики.

Враховуючи викладене, як юридичні терміни, варто використовувати українізовані слова чи словосполучення, які або запозичені (емігрували) в українську мову давно, або є складовою національної лексики.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

2. Кияк Т. Р. Прагматичні аспекти стандартизації української термінології / Т. Р. Кияк // Мовознавство. – 1993. – № 1. – С. 35–38.

3. Новий тлумачний словник української мови. Том 1 / Укладачі: В. Яременко, О. Сліпушко. – Київ : Аконт, 2003. – 925 с.

4. Ярема С. На теми української наукової мови. – Львів : Українське товариство з механіки руйнування матеріалів. Львівське крайове товариство «Рідна школа», Наукове товариство ім. Шевченка, 2002. – 44 с.

Овсейчик С. В., кандидат філологічних наук, асистент кафедри стилістики та мовної комунікації Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УЖИВАННЯ ПОНЯТТЯ «КЕЙС» У ЮРИДИЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Поглиблення й розширення юридичних знань, розвиток нових юридичних напрямів, підгалузей супроводжується введенням нових або переосмисленням вже наявних у мові слів та словосполучень, як власне українського, так й іншомовного походження.